

Sprawozdanie z działalności Rady Nadzorczej Comarch S.A. w 2012 roku

W 2012 roku Rada Nadzorcza działała w następującym składzie:

- Elżbieta Filipiak - Przewodnicząca Rady
- Maciej Brzeziński - Wiceprzewodniczący Rady,
- Danuta Drobniak – Członek Rady,
- Wojciech Kucharzyk - Członek Rady,
- Anna Ławrynowicz - Członek Rady,
- Tadeusz Syryjczyk - Członek Rady.

Zgodnie z pisemnymi oświadczeniami złożonymi przez członków Rady Nadzorczej Zarządowi Comarch S.A. 4 (czterech) spośród 6 (sześciu) członków Rady Nadzorczej spełnia kryteria niezależności od Spółki i podmiotów pozostających w istotnym powiązaniu ze Spółką.

Rada Nadzorcza odbyła w 2012 roku 5 posiedzeń (26 marca, 7 maja, 4 czerwca, 16 lipca oraz 19 listopada) oraz podjęła w dniach 11 maja 2012 roku i 19 grudnia 2012 roku uchwały w trybie korespondencyjnym. Ponadto w dniach 4 czerwca 2012 roku oraz 16 lipca 2012 roku odbyły się posiedzenia Komitetu Audytu.

Głównymi tematami posiedzeń Rady Nadzorczej były:

- a) monitoring i analiza sytuacji finansowej i organizacyjnej Spółki i Grupy Comarch,
- b) ocena realizacji przez Zarząd strategii Spółki,
- c) analiza i ocena ryzyka związanego z działalnością Spółki,
- d) sprawy formalno-prawne
- e) ustalenie listy Pracowników Kluczowych oraz współczynników Opcji indywidualnych w zakresie programu opcji menadżerskich dla kluczowych pracowników w 2013 roku.

Szczegółowy zakres czynności i uchwał podejmowanych przez Radę Nadzorczą w 2012 roku znajduje się w protokołach z posiedzeń Rady Nadzorczej, które znajdują się w siedzibie Spółki w Krakowie.

W związku z zasadą nr 3, pkt 1 Dobrych praktyk stosowanych przez członków rad nadzorczych (część III Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW) uchwałą nr 8/5/2012 z dnia 11 maja 2012 roku Rada Nadzorcza Comarch S.A. pozytywnie zaopiniowała projekty uchwał Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy Spółki, które odbyło się w dniu 25 czerwca 2012 roku.

Na stronie www.comarch.pl, zgodnie z podpunktem 6) punktu 1 Dobrych praktyk realizowanych przez zarządy spółek giełdowych (część II Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW) zostało opublikowane „Roczne sprawozdanie z działalności Rady Nadzorczej Comarch S.A. w 2011 roku” z uwzględnieniem pracy jej komitetów, wraz z przekazaną przez radę nadzorczą oceną systemu kontroli wewnętrznej i systemu zarządzania ryzykiem istotnym dla Spółki.

W okresie objętym sprawozdaniem Rada Nadzorcza monitorowała aktualną sytuację Spółki a w ramach swoich obowiązków opiniowała bieżące oraz planowane działania

Comarch S.A. W szczególności Rada Nadzorcza dokonała przeglądu kwartalnych, półrocznych oraz rocznych sprawozdań finansowych Comarch S.A. oraz Grupy Kapitałowej Comarch. Każdorazowo po publikacji raportów finansowych miały miejsce posiedzenia Rady Nadzorczej, na których Rada zapoznawała się z wynikami finansowymi oraz bieżącą działalnością Spółki i analizowała zakres, rzetelność, prawidłowość oraz przejrzystość danych (w tym finansowych) prezentowanych przez Spółkę. Rada Nadzorcza zapoznawała się szczegółowo z sytuacją finansową poszczególnych pionów biznesowych Spółki, ze szczególnym uwzględnieniem pionu Małych i Średnich Przedsiębiorstw. Zarząd Spółki i uprawnieni pracownicy zapewнили Radzie Nadzorczej w tym zakresie dostęp do źródeł informacji i dokumentów, a także przygotowali stosowne prezentacje oraz udzielili niezbędnych wyjaśnień na temat sytuacji finansowej Spółki a także przedsięwzięć realizowanych przez Spółkę oraz szczegółów współpracy z kontrahentami. Rada Nadzorcza odbyła również spotkanie z przedstawicielami podmiotu uprawnionego do badania i przeglądu sprawozdań finansowych Comarch S.A. oraz Grupy Kapitałowej Comarch. Rada Nadzorcza zapoznawała się także ze strukturą organizacyjną Spółki oraz wydawała rekomendacje w zakresie jej udoskonalenia.

Zdaniem Rady Nadzorczej przyjęte przez Spółkę i Grupę Kapitałową metody rachunkowości zostały zastosowane zgodnie z obowiązującymi w tej mierze przepisami prawa. W opinii Rady Nadzorczej współpraca z Zarządem Comarch S.A. układała się bez zastrzeżeń a Zarząd przedstawiał wymagane informacje w sposób rzetelny, prawidłowy i jasny.

W opinii Rady Nadzorczej podmiot uprawniony do badania i przeglądu sprawozdań finansowych Comarch S.A. oraz Grupy Kapitałowej Comarch został wybrany zgodnie z przepisami prawa a biegli rewidenci, dokonujący tego badania i przeglądu, spełniali warunki do wydania bezstronnej i niezależnej opinii o badaniu, zgodnie z właściwymi przepisami prawa krajowego. Funkcję podmiotu uprawnionego do badania i przeglądu sprawozdań finansowych za 2012 rok w Spółce pełnił Deloitte Audyt Sp. z o.o. (obecnie: Deloitte Polska Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp. k.). Uchwała w sprawie wyboru podmiotu świadczącego usługi w zakresie badania i przeglądu sprawozdań finansowych Comarch S.A. za rok 2011 i 2012 została podjęta przez Radę Nadzorczą 19 lipca 2011 roku.

W ramach Rady Nadzorczej działa Komitet Audytu, w skład którego wchodzi wszyscy członkowie Rady Nadzorczej. Zgodnie z informacjami posiadanymi przez Spółkę czterech członków Komitetu Audytu spełnia warunki niezależności, a przynajmniej jeden z nich posiada kwalifikacje w dziedzinie rachunkowości lub rewizji finansowej.

Komitet Audytu zajmował się w szczególności:

- 1) monitorowaniem procesu sprawozdawczości finansowej;
- 2) monitorowaniem skuteczności systemów kontroli wewnętrznej, audytu wewnętrznego oraz zarządzania ryzykiem;
- 3) monitorowaniem wykonywania czynności rewizji finansowej;
- 4) monitorowaniem niezależności biegłego rewidenta i podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych;
- 5) Komitet Audytu rekomendował Radzie Nadzorczej lub innemu organowi nadzorującemu podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych do przeprowadzenia czynności rewizji finansowej jednostki.

W zakresie uprawnień Komitetu, Rada Nadzorcza zapraszała lub żądała udziału dodatkowych osób w jej obradach, takich jak członkowie władz Spółki lub eksperci.

**Załącznik nr 2 do uchwały nr 8/5/2013
Rady Nadzorczej Comarch S.A.**

**Ocena sytuacji Spółki
z uwzględnieniem oceny systemu kontroli wewnętrznej
i systemu zarządzania ryzykiem istotnym dla Spółki**

Rada Nadzorcza pozytywnie ocenia wyniki finansowe osiągnięte przez Spółkę w 2012 roku, jak również jej obecną sytuację finansową. W minionym roku przychody ze sprzedaży wzrosły o 17,5% i osiągnęły wartość 666,9 mln zł. Spółka uzyskała bardzo dobre wyniki finansowe ze sprzedaży swoich produktów i usług, zysk operacyjny Spółki wyniósł w 2012 roku 62,4 mln zł, natomiast zysk netto 41,6 mln zł.

Rada Nadzorcza pozytywnie oceniła konsekwentnie realizowaną przez Spółkę w 2012 roku strategię wzrostu opartą na własnych produktach i rozwoju działalności zagranicznej. W 2012 roku przychody ze sprzedaży zagranicznej wzrosły o 10,3% i były jednym z głównych czynników wzrostu Comarch S.A. Dzięki szerokiemu portfolio nowoczesnych produktów oraz wysokiej jakości usług marka Comarch jest dobrze rozpoznawana w kraju oraz na rynkach międzynarodowych. Zdaniem Rady Nadzorczej szczególnie istotne w 2012 roku dla Spółki i Grupy był dynamiczny rozwój sprzedaży produktów i usług Spółki i dla zagranicznych klientów z sektora finansowo-bankowego i handlowo-usługowego. Rada Nadzorcza pozytywnie ocenia fakt osiągnięcia przez Spółkę wzrostu przychodów w sektorze publicznym w Polsce, po kilku latach zmniejszających się obrotów w tym segmencie działalności.

Rada Nadzorcza uważa za korzystne zabezpieczenie Spółki przed wahaniami koniunktury w poszczególnych sektorach gospodarki i rejonach świata poprzez utrzymywanie sektorowej i geograficznej dywersyfikacji przychodów. W opinii Rady Nadzorczej dla dalszego umocnienia się pozycji rynkowej Comarch jako globalnego dostawcy produktów i usług IT w obliczu szybko zachodzących zmian w modelach sprzedaży informatyki (dynamiczny rozwój cloud computing) niezbędna jest kontynuacja inwestycji infrastrukturalnych oraz podejmowanie intensywnych działań marketingowych. Rada Nadzorcza zwraca uwagę na fakt, iż w celu utrzymania długoterminowej przewagi konkurencyjnej Comarch S.A. musi stale i intensywnie inwestować w kapitał ludzki, najnowsze technologie i w nowe innowacyjne produkty, jak również stale rozwijać zaplecze produkcyjne w Krakowie, w oddziałach krajowych oraz w zagranicznych centrach kompetencyjnych. W 2012 roku nakłady na prace badawcze przekroczyły 9% przychodów ze sprzedaży, Comarch S.A. przeznaczyła na nie zarówno środki własne, jak i aktywnie pozyskiwała fundusze europejskie. Kluczowym elementem dla realizacji zwiększonej ilości kontraktów i dla dalszego rozwoju firmy jest pozyskiwanie wysokiej jakości pracowników. W ocenie Rady Nadzorczej Spółka nie miała do tej pory dużych problemów z pozyskaniem odpowiedniej ilości pracowników (w ciągu 2012 roku Comarch S.A. zatrudniła ponad 255 nowych pracowników, głównie inżynierów informatyki), sytuacja na rynku pracy będzie jednak miała decydujące znaczenie dla sytuacji Spółki w kolejnych okresach.

Rada Nadzorcza pozytywnie opiniuje inwestycje infrastrukturalne zakończone w 2012 roku przez Spółkę, takie jak zakup budynku biurowego w Łodzi, uzupełniającego

centrum Comarch w tym mieście oraz prace przygotowawcze do rozpoczęcia budowy kolejnego budynku produkcyjno-biurowego (wraz z data center) na terenie krakowskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

W 2012 roku Rada Nadzorcza dokonywała także stałej analizy obszarów ryzyka związanych z działalnością Spółki oraz analizy sposobu zarządzania tymi ryzykami przez Zarząd.

Jako najważniejsze ryzyka operacyjne w 2012 roku uznano:

- a) ryzyko związane z pracami R&D (wytwarzanie nowych własnych produktów softwarowych);
- b) ryzyka związane z niedotrzymaniem warunków umów i koniecznością płacenia kar umownych jak również ze skorzystaniem przez kontrahentów z udzielonych im gwarancji dobrego wykonania;
- c) ryzyko prawidłowego szacowania czasochłonności kontraktów długoterminowych;
- d) ryzyko zagranicznego otoczenia prawnego i politycznego związane z realizacją kontraktów eksportowych;
- e) ryzyko oceny standingu finansowego kontrahentów zagranicznych (ograniczenia w sprawdzaniu i monitorowaniu);
- f) ryzyko podatkowe związane z działalnością w Specjalnej Strefie Ekonomicznej i niestabilności otoczenia prawno-podatkowego w Polsce;
- g) ryzyko właściwego funkcjonowania kontroli wewnętrznej i procedur zarządzania w obliczu prowadzonej skali działalności;
- h) rosnąca konkurencja między firmami IT, wpływająca na zmniejszenie osiągniętych marż;
- i) silnie rosnąca presja na wzrost płac w sektorze IT oraz zwiększona konkurencja na rynku pracy;
- j) międzynarodowa sytuacja gospodarcza, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji na rynkach finansowych, mająca wpływ na wielkość popytu na produkty i usługi informatyczne;
- k) wysoki poziom wydatków inwestycyjnych związanych z rozbudową zaplecza produkcyjnego w Polsce (inwestycje rzeczowe) oraz z ekspansją na rynkach zagranicznych (inwestycje kapitałowe).

W zakresie ryzyka finansowego Rada Nadzorcza dostrzegała następujące zagrożenia:

- a) ryzyko kredytowe kontrahentów Comarch;
- b) ryzyko zmiany stóp procentowych, mających wpływ na koszty obsługi zaciągniętych kredytów bankowych;
- c) zmienność kursów walutowych, w szczególności EUR/PLN i USD/PLN, wpływającą na opłacalność sprzedaży zagranicznej;
- d) ryzyko płynności finansowej i zwiększone oczekiwania klientów w zakresie finansowania projektów informatycznych przez dostawców IT, związane z upowszechnieniem się sprzedaży produktów i usług informatycznych w modelu usługowym („cloud computing”).

W ocenie Rady Nadzorczej Zarząd właściwie identyfikuje ryzyka z działalnością Spółki i skutecznie nimi zarządza. Sprawozdania finansowe przedstawiają rzetelny i kompletny obraz sytuacji Spółki.

**Załącznik nr 3 do uchwały nr 8/5/2013
Rady Nadzorczej Comarch S.A.**

**Ocena sytuacji Grupy Comarch
z uwzględnieniem oceny systemu kontroli wewnętrznej
i systemu zarządzania ryzykiem istotnym dla Grupy**

Rada Nadzorcza pozytywnie ocenia wyniki finansowe osiągnięte przez Grupę Comarch w 2012 roku, jak również jej obecną sytuację finansową. W minionym roku przychody ze sprzedaży wzrosły o 12,5% i osiągnęły wartość 883,9 mln zł. Grupa uzyskała bardzo dobre rezultaty finansowe na sprzedaży swoich produktów i usług, zysk operacyjny Grupy wyniósł w 2012 roku 30,8 mln zł, natomiast zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej 40,7 mln zł.

Rada Nadzorcza pozytywnie oceniła konsekwentnie realizowaną przez Grupę w 2012 roku strategię wzrostu opartą na własnych produktach i rozwoju działalności zagranicznej. W 2012 roku przychody ze sprzedaży zagranicznej wzrosły o 1,4% i były głównym motorem wzrostu Grupy Comarch. Dzięki szerokiemu portfolio nowoczesnych produktów, sprawnym wdrożeniom systemów informatycznych na całym świecie oraz wysokiej jakości usług marka Comarch jest dobrze rozpoznawana w kraju oraz na rynkach międzynarodowych. Zdaniem Rady Nadzorczej szczególnie istotne w 2012 roku dla Grupy było pozyskanie na rynku europejskim kontraktów informatycznych z sektora finansowo-bankowego oraz handlowo-usługowego. Rada Nadzorcza pozytywnie ocenia fakt osiągnięcia przez Spółkę wzrostu przychodów w sektorze publicznym w Polsce, po kilku latach zmniejszających się obrotów w tym segmencie działalności.

Rada Nadzorcza uważa za korzystne zabezpieczenie Grupy przed wahaniami koniunktury w poszczególnych sektorach gospodarki i rejonach świata poprzez utrzymywanie sektorowej i geograficznej dywersyfikacji przychodów. W opinii Rady Nadzorczej dla dalszego umocnienia się pozycji rynkowej Comarch jako globalnego dostawcy produktów i usług IT w obliczu szybko zachodzących zmian w modelach sprzedaży informatyki (np. dynamiczny rozwój cloud computing) niezbędna jest kontynuacja inwestycji infrastrukturalnych oraz podejmowanie intensywnych działań marketingowych. Rada Nadzorcza pozytywnie ocenia zwiększenie dywersyfikacji działalności Grupy Comarch poprzez intensywne inwestycje w obszarze nowego sektora Medycyna, który w kilkuletniej perspektywie powinien stać się jednym z filarów dalszego rozwoju Grupy Comarch.

Rada Nadzorcza zwraca uwagę na fakt, iż w celu utrzymania długoterminowej przewagi konkurencyjnej Grupa Comarch musi stale i intensywnie inwestować w kapitał ludzki, najnowsze technologie i w nowe innowacyjne produkty, jak również stale rozwijać zaplecze produkcyjne w Krakowie, w oddziałach krajowych oraz w zagranicznych centrach kompetencyjnych. W 2012 roku nakłady na prace badawcze przekroczyły 11% przychodów ze sprzedaży, Comarch przeznaczył na nie zarówno środki własne, jak i aktywnie pozyskiwał fundusze europejskie. Kluczowym elementem dla realizacji zwiększonej ilości kontraktów i dla dalszego rozwoju firmy jest pozyskiwanie wysokiej jakości pracowników. W ciągu 2012 roku Grupa Comarch zwiększyła stan zatrudnienia o 313 pracowników, głównie inżynierów informatyki. W ocenie Rady Nadzorczej Grupa

nie miała do tej pory dużych problemów z pozyskaniem odpowiedniej ilości pracowników, sytuacja na rynku pracy będzie jednak miała decydujące znaczenie dla sytuacji spółki w kolejnych okresach.

Rada Nadzorcza pozytywnie opiniuje inwestycje infrastrukturalne prowadzone w 2012 roku przez Grupę: zakup budynku biurowego w Łodzi, uzupełniającego centrum Comarch w tym mieście, budowa budynku biurowego i Data Center w Dreźnie, prace przygotowawcze do rozpoczęcia budowy kolejnego budynku produkcyjno-biurowego (wraz z data center) na terenie krakowskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Po zakończeniu tych inwestycji Grupa Comarch dysponuje wysokiej jakości zapleczem pozwalającym na sprawną realizację prowadzonych przez siebie projektów informatycznych.

W 2012 roku Rada Nadzorcza dokonywała także stałej analizy obszarów ryzyka związanych z działalnością Grupy oraz analizy sposobu zarządzania tymi ryzykami przez Zarząd.

Jako najważniejsze ryzyka operacyjne w 2012 roku uznano:

- a) ryzyko związane z pracami R&D (wytwarzanie nowych własnych produktów softwarowych);
- b) ryzyka związane z niedotrzymaniem warunków umów i koniecznością płacenia kar umownych jak również ze skorzystaniem przez kontrahentów z udzielonych im gwarancji dobrego wykonania;
- c) ryzyko prawidłowego szacowania czasochłonności kontraktów długoterminowych;
- d) ryzyko zagranicznego otoczenia prawnego i politycznego związane z realizacją kontraktów eksportowych;
- e) ryzyko oceny standingu finansowego kontrahentów zagranicznych (ograniczenia w sprawdzaniu i monitorowaniu);
- f) ryzyko podatkowe związane z działalnością w Specjalnej Strefie Ekonomicznej i niestabilności otoczenia prawno-podatkowego w Polsce;
- g) ryzyko właściwego funkcjonowania kontroli wewnętrznej i procedur zarządzania w obliczu prowadzonej skali działalności;
- h) rosnąca konkurencja między firmami IT, wpływająca na zmniejszenie osiągniętych marż;
- i) silnie rosnąca presja na wzrost płac w sektorze IT oraz zwiększona konkurencja na rynku pracy;
- j) międzynarodowa sytuacja gospodarcza, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji na rynkach finansowych, mająca wpływ na wielkość popytu na produkty i usługi informatyczne;
- k) wysoki poziom wydatków inwestycyjnych związanych z rozbudową zaplecza produkcyjnego w Polsce (inwestycje rzeczowe) oraz z ekspansją na rynkach zagranicznych (inwestycje kapitałowe);
- l) ryzyko niepowodzenia restrukturyzacji przejętej Grupą Comarch Software und Beratung AG; wpływające na rentowność działalności Grupy Comarch.

W zakresie ryzyka finansowego Rada Nadzorcza dostrzegła następujące zagrożenia:

- a) ryzyko kredytowe kontrahentów Comarch;
- b) ryzyko zmiany stóp procentowych, mających wpływ na koszty obsługi

- zaciągniętych kredytów bankowych;
- c) zmienność kursów walutowych, w szczególności EUR/PLN i USD/PLN, wpływająca na opłacalność sprzedaży zagranicznej;
  - d) ryzyko płynności finansowej i zwiększone oczekiwania klientów w zakresie finansowania projektów informatycznych przez dostawców IT, związane z upowszechnieniem się sprzedaży produktów i usług informatycznych w modelu usługowym („cloud computing”).

W ocenie Rady Nadzorczej Zarząd właściwie identyfikuje ryzyka z działalnością Grupy i skutecznie nimi zarządza. Sprawozdania finansowe przedstawiają rzetelny i kompletny obraz sytuacji Grupy Comarch.